

Hyllning till Bengt Westerberg

Det måste vara svårt för en person med ekonomutbildning och intresse för samhällsfrågor att inte älska Bengt Westerberg. Oavsett om man sympatiserar med det parti han leder eller ej, kan man imponeras av hans kura-ge och politiska framgångar.

Den som studerar nationalekonomi får lära sig en hel del om vilken förträfflig organisation för produktion och distribution marknadsekonomin är, men också en hel del om dess brister. Offentliga ingrepp i form av skatter kan behövas både för att garantera ett effektivt resursutnyttjande (tex miljöskatter) och för att påverka inkomstfördelningen i önskvärd riktning. Ofta finns det dock en motsättning mellan effektivitet och en rättvis fördelning, om man med rättvis menar någorlunda jämlik. Omfördelande transfereringar och skatter som finansierar dessa minskar nästan alltid effektiviteten, eftersom de kan göra det som är lönsamt för samhället i stort privatekonomiskt olönsamt (och vice versa).

Få svenska politiker har lika tydligt som Bengt Westerberg visat sig medvetna om konflikten mellan effektivitet och rättvisa. Genom att vägra sopa effektivitetsproblemen under mattan har han gjort sig till en trovärdigare försvarare av den svenska välfärdsstaten än många socialdemokrater. Till skillnad från flertalet moderater har han samtidigt insett att det inte går att framgångsrikt effektivisera "den svenska modellen" genom att full-

ständigt överge dess grundläggande mål (som stora delar av befolkningen allttjämt omfattar). Genom att välja socialministerposten samtidigt som en partikamrat blev finansminister skapade Westerberg sig en stadig grund för att kunna försvara sina ståndpunkter i avvägningen mellan effektivitet och rättvisa.

I samband med olika partipolitiska förhandlingar har Bengt Westerberg haft en erkänt konstruktiv roll som "medlare" mellan vänster- och högerpolitiker. Rollen kan ibland uppfattas som en otacksam uppgift i det politiska spelet, men den ger onekligen stora möjligheter till inflytande och för samhällsutvecklingen är det helt nödvändigt att någon tar på sig den. Genom placeringen i politikens mitt har Westerberg en vågmästarroll som andra småpartiers företrädare eftersträvat men inte lyckats få.

Vid en föreläsning i Uppsala lär Ingvar Carlsson ha varnat för att dagens politiska spelregler (arbetstempot, mediebevakningen, etc) kan leda till att enbart de som aldrig sticker ut hakan, eller de som är extremt makt-hungriga, överlever som politiker. Bengt Westerberg är genuint inopportunistisk. Han har drivit intressena både för grupper som saknar rösträtt (invandrare) och som inte vet vad de röstar på (senildementa). Han har därvid tagit tydligare ställning för svaga (och röstsvaga) grupper i samhället än vad både hans eget parti och socialdemokratin varit beredda att

göra. Mot bakgrund av Ingvar Carlsons insiktsfulla kommentarer kan man fråga sig hur länge den inopportunistiske Bengt Westerberg kan överleva som politiker. Två omständigheter kan tolkas som att hans tid redan är ute.

För det första har hans försvar av välfärdsstaten i allmänhet och "fackets" roll i synnerhet av många uppfattats som att Westerberg trots allt givit efter åt starka intressegrupper och rent av hemfallit åt vanlig populism. Denna kritik har framförts av såväl moderater som folkpartister, medan socialdemokrater givetvis uttryckt sitt gillande. Enligt min mening behöver inte Westerbergs ställningstaganden vara ett uttryck för populism. En annan möjlig tolkning är att se dem som ett fullföljande av den resultatintetade samförståndspolitik Westerberg tidigare drivit.

För det andra förekommer kritik mot Westerberg med hänvisning till Folkpartiets sjunkande opinionssiffror. Denna kritik går ut på att Westerberg inte varit tillräckligt populistisk. Kritiken på denna punkt handlar – i likhet med denna uppskattande artikel – inte så mycket om sakfrågorna, utan mer om framtoning, politisk taktik, osv. Politiker ombeds ofta kommentera opinionssiffrorna, men ger mer sällan (bland undantagen finns ett uttalande av Mona Sahlin) det svar som borde vara självklart. Ingen politiker, inget parti kan överleva genom att överge sina grundläggande idéer för att följa svängningarna i opinionsmätningarna. Givetvis måste partiprogrammen revideras med hänsyn till samhällsutvecklingen och bestående förskjutningar i medborgarnas värde-

ringar, men politikerna bör samtidigt vara *opinionsbildande*. Lika självklart är att ett parti som hamnar utanför riksdagen får svårt att påverka samhällsutvecklingen och att ett parti med egen riksdagsmajoritet har stora möjligheter att genomdriva sin politik. Men i intervallet mellan fyra och femtio procent av rösterna finns inget tydligt samband mellan röstetal och inflytande. Man kan då fråga sig vilket som bör vara målet för en politiker: Att skaffa så många röster till sitt parti som möjligt, eller att få största möjliga genomslag för partiets idéer?

Den som kritiserar Westerberg med hänvisning till dalande opinionssiffror tycks glömma att nästan alla viktiga politiska reformer i Sverige under den period Westerberg varit ledare för Folkpartiet gått i liberal riktning. Denna utveckling har sin grund i många faktorer, inom såväl som utom Sverige, och liberalismen har fått en starkare ställning i alla riksdagspartier. Om man ser till de sakpolitiska resultaten och inte till opinionssiffrorna, måste man konstatera att Westerberg förvaltat den liberala medvinden väl. En äkta folkpartist må vara bekymrad över opinionssiffrorna, men knappast en äkta social-liberal.

Med utgångspunkt från de idéer som Folkpartiet säger sig representera, måste Bengt Westerberg bedömas som en av Sveriges framgångsriskaste politiker under de senaste tio åren. Man behöver inte sympatisera med dessa idéer eller detta parti för att kunna göra ett sådant konstaterande; det kanske rent av är enklare att se om man *inte* gör det.

ANDERS VREDIN